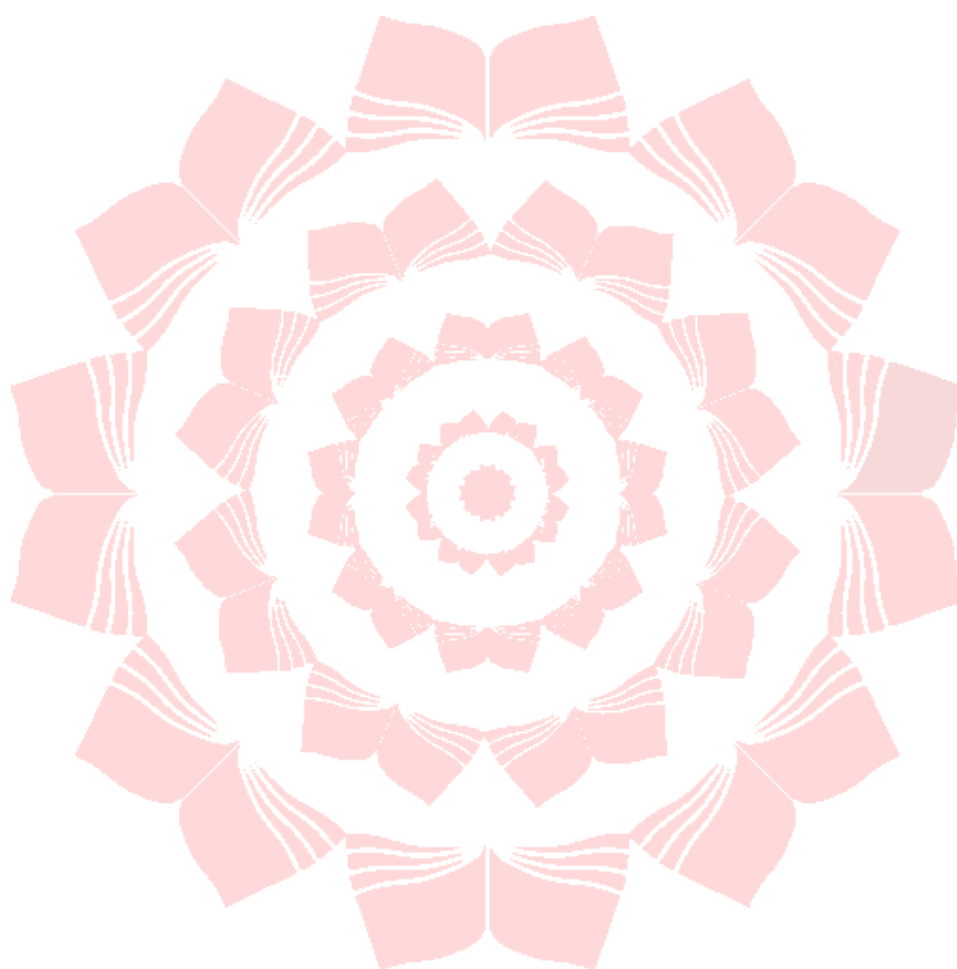

RAY BRADBURY
OMUL ILUSTRAT

„Cei care încă nu au citit capodoperele lui Bradbury ar trebui să înceapă cu *Omul Ilustrat*.”

Washington Post Book World

„Ray Bradbury explorează natura umanității. Cele optsprezece povestiri SF care compun această carte sunt legate între ele prin tema recurentă a ciocnirii dintre tehnologie și psihologia umană precum și prin tehnica povestirii în ramă.”

The Christian Science Monitor

„O carte provocatoare, fascinantă... care te intrigă.”

Anchorage Daily News

„Bradbury este un maestru al povestirilor și nu vei fi dezamăgit de niciuna dintre cele optsprezece „pietre prețioase” care alcătuiesc această carte. Povestirile se nasc din cea care deschide cartea, intitulată chiar *Omul Ilustrat*. Ceea ce rezultă este o colecție de proză scurtă, care folosește fantasticul și SF-ul pentru a explora relațiile și comunicarea interumană precum și limitele pe care le pot atinge oamenii.”

SF Site

„În *Omul Ilustrat* Bradbury strălucește... Un autor cu un mod de a scrie inconfundabil.”

Dallas Morning News

„Ray Bradbury este un scriitor care a rămas copil, este un Peter Pan al literaturii SF... În această carte se simte nota de nostalgie caracteristică întregii scriituri a autorului precum și preocuparea acestuia față de universul copiilor și tehnologia care populează imaginația acestora – nave spațiale, roboți asemănători oamenilor și acele aparate bizare pe care astăzi le numim echipamente electronice.”

Conceptual Fiction

RAY BRADBURY

OMUL ILUSTRAT

Traducere din limba engleză și note
de Iulia Anania

PALADIN

*Această carte este pentru
Tata, Mama și Skip, cu dragoste*

PROLOG: OMUL ILUSTRAT

Când l-am întâlnit prima oară pe Omul Ilustrat era o după-amiază caldă de început de septembrie. Mergeam pe un drum asfaltat, fiind în ultima etapă a unui tur de două săptămâni de plimbări prin Wisconsin. Mă oprisem după-amiază târziu, mâncasem niște carne de porc, fasole și o gogoasă, și mă pregăteam să mă întind și să citesc, când Omul Ilustrat a apărut de peste deal și s-a oprit un moment, profilat pe cer.

Atunci nu știam că era ilustrat. Știam numai că era înalt, cândva musculos, dar acum, dintr-un motiv sau altul, începuse să se îngrașe. Îmi amintesc că avea brațele lungi și mâinile groase, însă capul lui, așezat pe corpul său masiv, avea fața ca aceea a unui copil.

Părea că doar îmi simțise prezența, pentru că nu s-a uitat direct la mine când mi-a vorbit:

- Știi unde pot să găesc de muncă?
- Mă tem că nu, am răspuns eu.
- N-am avut nicio slujbă stabilă în patruzeci de ani.

Deși era o după-amiază târzie și toridă, avea cămașa de lână încheiată la gât. Mânecele îi erau coborâte și strânse peste încheieturile groase. Sudoarea îi șiroia pe față, dar nu făcu nicio mișcare să-și descheie cămașa.

— Ei bine, a spus el într-un târziu, ăsta e un loc la fel de bun ca oricare altul. Aș putea sta aici peste noapte. Te deranjează compania?

— Am ceva mâncare în plus, ești bine-venit, i-am răspuns eu.

S-a așezat cu greutate, gemând.

— O să-ți pară rău că mi-ai cerut să rămân, a spus el. Tuturor le pare rău. Din cauza asta umblu. E început de septembrie, vârful sezonului la carnavalul de Ziua Muncii. Ar trebui să fac bani foarte repede în orice spectacol de mâna a doua din orice târgușor, dar iată-mă aici, fără nicio perspectivă.

Și-a scos un pantof imens și l-a privit cu atenție.

— De obicei păstrez o slujbă cam zece zile. Apoi se întâmplă ceva și mă concediază. Deja niciun bălci din America nu mă mai vrea.

— Care-i problema? l-am întrebat eu.

Ca răspuns, și-a desfăcut încet nasturii de la guler. Cu ochii închiși, fără grabă, și-a descheiat toți nasturii. Și-a strecurat degetele pe sub cămașă și și-a atins pieptul.

— Ciudat, a zis Omul Ilustrat, cu ochii încă închiși. Nu se simt, dar sunt acolo. Tot sper că într-o zi o să mă uit și n-o să mai fie. Umblu prin soare cu orele, în cele mai fierbinți zile, mă coc și sper că sudoarea mea o să le șteargă, că soarele o să le ardă și o să le dea jos, dar la apus sunt tot acolo.

Și-a întors încet capul spre mine și și-a dezvelit pieptul.

— Mai sunt acolo?

După ceva timp am expirat.

— Da, i-am răspuns eu. Sunt încă acolo.

Ilustrațiile.

— Un alt motiv pentru care îmi țin gulerul încheiat până sus, a zis el deschizând ochii, sunt copiii. Mă urmăresc pe toate drumurile. Toată lumea vrea să vadă desenele, și în același timp nimeni nu vrea să le vadă.

Și-a scos cămașa și a făcut-o ghemotoc în mâini. Era acoperit cu desene de la inelul albastru tatuat în jurul gâtului până la brâu.

— Am și mai jos, a spus el, ghicindu-mi gândul. Sunt plin tot de ilustrații! Uite!

Și-a desfăcut mâna. În palmă avea un trandafir proaspăt tăiat, cu stropi de apă cristalină printre petalele moi și rozalii. Am întins mâna ca să-l ating, dar era doar un desen.

Cât despre restul, mi-e greu să descriu cum am stat și l-am privit, pentru că era un freamăt de rachete și fântâni, și oameni, cu detalii și culori atât de întortocheate, încât puteai auzi în surdină, murmurul mulțimilor care îi locuiau trupul. Când carnea îi tresărea, gurile lor mici se deschideau, ochișorii verzi-aurii clipeau, mânuțele roz gesticulau. Pajiști galbene, râuri albastre, munți, stele, sori și planete, toate erau răspândite într-o Cale Lactee peste pieptul său. Oamenii înșiși erau grupați în douăzeci sau mai multe grupuri de-a lungul brațelor lui, pe umeri, pe spate, pe încheieturi și pe abdomen. Îi găseai în păduri de păr, pândind printr-o constelație de pistrui sau holbându-se din peșterile subțiorilor, cu ochi de diamant strălucitor. Fiecare părea absorbit de ce avea de făcut, fiecare era un portret separat în galerie.

— Dar sunt minunate! am zis eu.

Cum să-i descriu Ilustrațiile? Dacă El Greco ar fi pictat în perioada lui de glorie miniaturi nu mai mari decât palma, foarte detaliate, folosind toate culorile lui sulfuroase, cu elongația și anatomia caracteristice, probabil ar fi folosit corpul acestui bărbat pentru arta lui. Culorile ardeau în trei dimensiuni. Erau ferestre ce dădeau spre realitatea incandescentă. Aici, adunate pe un singur zid, se aflau cele mai rafinate imagini din univers. Omul era o galerie ambulantă de comori. Nu era opera cuiva care făcea tatuaje ieftine, în trei culori, la bălciuri, duhnind a whisky. Era capodopera unui geniu în viață. Era vibrantă, limpede și minunată.

— O, da, a spus Omul Ilustrat. Așa sunt de mândru de Ilustrațiile mele că-mi vine să le dau foc. Am încercat să le răzuiesc cu șmirghelul, să le scot cu acid, cu un cuțit...

Soarele apunea. Luna se ridicase deja la est.

— Pentru că, vezi dumneata, a continuat Omul Ilustrat, desenele astea prezic viitorul.

N-am zis nimic.

— Toate bune cât timp soarele e sus pe cer. Aș putea lucra ziua la bălci. Dar noaptea... imaginile se mișcă. Se schimbă.

Probabil că am zâmbit.

— De când ești Ilustrat?

— În 1900, când aveam douăzeci de ani și lucram la un carnaval, mi-am rupt piciorul. Lucrul ăsta m-a scos din circulație și trebuia să fac ceva ca să nu-mi pierd numărul, așa că m-am hotărât să mă tatuez.

— Dar cine te-a tatuat? Ce s-a întâmplat cu artistul?

— S-a întors în viitor. Vorbesc serios. Era o bătrână care trăia într-o căsuță din mijlocul Wisconsinului, pe aici pe undeva, nu departe de unde suntem acum. O vrăjitoare care părea că are când o mie de ani, când douăzeci de ani, și spunea că poate călători în timp. Am râs. Acum am mai multă minte.

— Cum ai ajuns s-o cunoști?

Mi-a povestit. Îi văzuse anunțul pe marginea drumului: „ILUSTRAȚII PE PIELE! O ilustrație în loc de un tatuaj! Artistic!” Așa că stătuse treaz toată noaptea, în timp ce acele ei magice îl înțepau fie ca niște viespi, fie delicat, ca niște albine. Dimineața arăta ca un om care căzuse într-o tiparniță cu douăzeci de culori și fusese scuipat afară, strălucitor și colorat.

— Am căutat-o vară de vară, timp de cincizeci de ani, a spus el, ridicându-și mâinile. Când o să dau de vrăjitoarea aia, o omor.

Soarele dispăruse. Străluceau primele stele, iar luna poleia întinderile de iarbă și de grâu. Imaginile Omului Ilustrat încă licăreau în semiîntuneric ca niște cărbuni mici, ca

niște rubine și smaralde împrăștiate, în culorile lui Rouault și Picasso, cu trupurile prelungi ale lui El Greco.

— Așa că, atunci când imaginile mele se mișcă, sunt dat afară. Nu le place când văd lucruri violente în Ilustrațiile mele. Fiecare desen e o scenetă. Dacă le privești, în câteva minute îți spun o poveste. În trei ore poți vedea optsprezece sau douăzeci de povești puse în scenă pe corpul meu, poți auzi vocile personajelor și poți medita. Toate sunt aici, așteaptă să fie privite. Și există un loc special pe corpul meu.

Și-a dezvelit spatele.

— Vezi? Pe omoplatul drept nu se vede nimic special, e o harababură.

— Da.

— Când stau mai mult lângă cineva, locul ăla se întuneacă și se umple. Dacă sunt cu o femeie, imaginea ei ajunge acolo, pe spate, într-o oră, și-i arată toată viața: cum va trăi, cum va muri, cum va arăta la șaiszeci de ani. Și dacă e un bărbat, o oră mai târziu am imaginea lui pe spate. Îl arată căzând de pe o stâncă, sau murind călcat de tren. Și iarăși sunt dat afară.

În tot timpul cât vorbise, își trecuse mâinile peste Ilustrații, ca și cum le-ar fi îndreptat ramele și le-ar fi desprăfuit – mișcările unui cunoscător, ale unui patron al artelor. Omul Ilustrat s-a întins pe spate, lung și masiv în lumina lunii. Era o noapte caldă. Nu adia nicio briză, iar aerul era irespirabil. Ne-am scos amândoi cămășile.

— Și n-ai mai văzut-o niciodată pe bătrână?

— Niciodată.

— Și crezi că venea din viitor?

— Altfel de unde să știe poveștile pe care le-a pictat pe mine?

A închis ochii, obosit. Vocea îi suna din ce în ce mai stins.

— Uneori noaptea simt imaginile, ca pe niște furnici care-mi umblă pe piele. Atunci știu că fac ce trebuie să

facă. Nici nu mă mai uit la ele. Vreau să mă odihnesc. Ai grijă, nu care cumva să te uiți. Întoarce-te pe partea cealaltă când dormi.

M-am culcat la câțiva metri de el. Nu părea violent, iar imaginile erau minunate. Dar Ilustrațiile... Mi-am lăsat privirea să se umple de ele. Cine n-ar lua-o puțin razna dacă ar avea așa ceva pe el?

Noaptea era senină. Îl puteam auzi pe Omul Ilustrat respirând în lumina lunii. Greierii țârâiau blând în râpele îndepărtate. Mă așezasem pe-o parte, ca să pot privi desenele. Trecuse poate o jumătate de oră. N-aș fi putut spune dacă Omul Ilustrat dormea, dar l-am auzit dintr-odată șoptind:

— Se mișcă, nu?

Am așteptat un minut, apoi am spus:

— Da.

Imaginile se mișcau, fiecare pe rând, câte un minut sau două. Acolo, sub lumina lunii, pe fundalul clinchetului abia auzit al gândurilor și al vocilor îndepărtate ale mării, toate acele scene pareau să se desfășoare sub ochii tăi. Greu de spus dacă a durat o oră sau trei până când s-au sfârșit. Știu numai că rămăsesem fascinat și nu mă mișcasem cât timp stelele se rotiseră pe cer.

Optsprezece ilustrații, optsprezece povești. Le-am numărat una câte una.

La început, ochii mi s-au oprit pe una dintre scene: o casă mare, în care erau doi oameni. Am văzut zborul vulturilor pe un cer de carne înflăcărat, am văzut lei galbeni și am auzit voci.

Prima Ilustrație a fremătat și a prins viață...

SAVANA

- George, aş vrea să te uiți în odaia copiilor.
- E ceva în neregulă cu ea?
- Nu știu.
- Păi și-atunci?
- Vreau doar să te uiți la ea, asta-i tot, sau să chemi un psiholog să se uite la ea.
- Ce să caute un psiholog în odaia copiilor?
- Știi bine ce.

Soția lui se opri în mijlocul bucătăriei și se uită la cuptorul care zumzăia nepăsător, în timp ce pregătea cina pentru patru persoane.

- Chestia e că odaia copiilor e diferită față de cum a fost.
- Bine, să vedem.

Străbătură holul Casei lor pentru o viață fericită, care era izolată fonic și a cărei instalare îi costase treizeci de mii de dolari. Această casă îi îmbrăca, îi hrănea, îi legăna ca să adoarmă, se juca, le cânta și era bună cu ei. Apropierea lor fu sesizată undeva de un comutator, iar lumina se aprinse în camera copiilor când ajunseră la zece pași de ea. La fel în spatele lor, pe hol, luminile se stingeau pe măsură ce se îndepărtau de ele, ca și când ar fi fost un automatism realizat cu delicatețe.

- Ei bine, spuse George Hadley.

Stăteau pe podeaua acoperită cu stuf a camerei copiilor. Odaia era lată de aproape doisprezece metri, tot atât de lungă și înaltă de nouă metri; costase o dată și jumătate

cât restul casei. „Dar copiii noștri merită tot ce este bun”, spusese George.

Camera era tăcută. Era goală ca un luminiș din junglă la ora arșitei din timpul prânzului. Pereții erau albi și bidimensional. Acum, când George și Lydia Hadley stăteau în picioare în centrul camerei, pereții începură să toarcă și să se piardă într-o zare cristalină și, de îndată, pe toate laturile apăru o savană africană, tridimensională, în culori care reproduceau fiecare pietricică și fiecare pai. Tavanul de deasupra lor deveni un cer îndepărtat, cu un soare galben și fierbinte.

George Hadley simți transpirația ivindu-i-se pe frunte.

— Să plecăm din soarele ăsta, zise el. E cam prea real. Dar nu văd nimic în neregulă.

— Așteaptă o clipă, ai să vezi, spusese soția lui.

Sistemul odorofonic ascuns începuse să trimită mirosuri către cele două persoane aflate în mijlocul savanei fierbinți. Mirosul de paie încinse al ierbii, mirosul verde răcoros al izvorului ascuns, mirosul stătut și pregnant al animalelor, mirosul prafului de ardei iute în aerul fierbinte. Și apoi sunetele: bufniturile surde ale antilopelor pe pământul ierbos, foșnetul de hârtie al vulturilor. O umbră traversă cerul. Umbra tremură pe chipul ridicat, nădușit, al lui George Hadley.

— Creaturi ticăloase, o auzi pe soția lui spunând.

— Vulturii.

— Vezi, leii sunt acolo, mai departe. Acum se duc să se adape. Tocmai au mâncat, spusese Lydia. Nu știu ce.

— Vreun animal.

George Hadley ridică mâna pentru a-și feri de lumina arzătoare ochii întredeschiși.

— O zebură sau un pui de girafă, poate.

— Ești sigur?

Soția lui părea neobișnuit de încordată.

— Nu, e puțin cam târziu să fiu sigur, se amuză el. Nu văd decât niște oase și vulturii care coboară să devoreze ce a mai rămas.

— Ai auzit țipătul? întrebă ea.

— Nu.

— Acum vreun minut?

— Îmi pare rău, nu.

Veneau leii. Și din nou George Hadley admiră geniul care concepușe această cameră. Un miracol de eficiență vândută la un preț absurd de mic. Toate casele ar trebui să aibă așa ceva. O, uneori imaginile astea te pot speria cu precizia lor clinică. Te surprind, îți dau fiori, dar în cea mai mare parte a timpului sunt o sursă de distracție pentru toată lumea, nu numai pentru fiul și fiica ta, dar și pentru tine, atunci când vrei o excursie rapidă într-o țară străină sau o schimbare rapidă de peisaj. Ei bine, iat-o!

Și iată și leii, la nici cinci metri depărtare, atât de reali, atât de emoționant și de înspăimântător de reali, încât le-ai putea simți blana aspră pe mână și gura ți s-ar umple de mirosul de tapițerie prăfuită al pieilor încinse. Iar galbenul lor ți s-ar părea că seamănă cu galbenul unei tapiserii franțuzești splendide – nuanțele de galben ale leilor și ale ierbii de vară, sunetul mat scos de plămânii lor respirând în amiaza tăcută, mirosul de carne ce vine din boturile care gâfâie și picură.

Leii se uitară la George și Lydia Hadley cu ochi verzi-gălbui, înfiorători.

— Fii atent! țipă Lydia.

Leii alergau spre ei.

Lydia o rupse la fugă. Instinctiv, George țâșni după ea. Afară, pe hol, după ce trânti ușa în urma lui, George râdea și Lydia plângea, și fiecare era șocat de reacția celuilalt.

— George!

— Lydia! O, draga mea, scumpa mea Lydia, biata de tine!

— Mai să ne prindă!

— Pereți, Lydia, amintește-ți, sunt doar niște pereți de cristal, atâta tot. Părea real, trebuie să admit – Africa în salon –, dar în spatele ecranelor de sticlă e un mecanism cu film color supersensibil, super-reactiv și o bandă de film mental. Sunt doar odorofonie și sonorizare, Lydia. Ia batista mea.

— Mi-e frică.

Se apropie, se lipi de el și începu să plângă zdravăn.

— Ai văzut? Ai simțit? E prea real.

— Haide, Lydia...

— Trebuie să le spui lui Wendy și lui Peter să nu mai citească despre Africa.

— Sigur, sigur, zise el bătând-o pe umăr.

— Promiți?

— Sigur.

— Și să încui camera copiilor câteva zile, până mă liniștesc.

— Știi ce dificil e Peter în privința asta. Când l-am pedepsit acum o lună și am închis camera câteva ore doar... ce mai pandalii l-au apucat! Și Wendy la fel. Camera aia e viața lor.

— Trebuie să fie încuiată și cu asta am terminat discuția.

— Bine, zise el și încuie reticent ușa uriașă. Ai muncit prea mult. Ai nevoie de odihnă.

— Nu știu... Nu știu, spuse ea, suflându-și nasul și așezându-se pe un scaun care începu s-o legene imediat, alinând-o. Poate nu am suficiente lucruri de făcut. Poate am prea mult timp de gândire. De ce nu închidem toată casa câteva zile și să luăm o vacanță?

— Vrei să zici că o să-mi faci ochiuri?

— Da, încuviință ea.

— Și o să-mi cârpești șosetele?

— Da.

O încuviințare frenetică, cu ochii în lacrimi.

— Și o să măturî prin casă?
— Da, da, o, da!
— Dar credeam că de-asta am cumpărat casa, ca să nu mai trebuiască să facem nimic!

— Tocmai. Simt că nu-mi mai găsesc locul aici. Casa e soție, mamă și bonă. Pot eu să concurez cu o savană africană? Pot să le fac o baie copiilor la fel de eficient sau de rapid ca baia automată? Nu pot. Și nu e vorba numai despre mine. Și cu tine e la fel. Ești îngrozitor de agitat în ultima vreme.

— Cred că am fumat prea mult.

— Arăți ca și cum nici tu nu știi ce să faci cu tine în casa asta. Fumezi ceva mai mult în fiecare dimineață, bei ceva mai mult în fiecare după-amiază și ai nevoie de ceva mai multe sedative în fiecare noapte. Începi să te simți și tu inutil.

— Chiar așa? zise soțul ei și făcu o pauză încercând să se analizeze și să-și dea seama ce era cu el.

— O, George! spuse ea privind în spatele lui, spre ușa camerei copiilor. Leii ăia nu pot ieși de acolo, nu?

El se uită spre ușă și o văzu vibrând, ca și cum ceva ar fi sărit pe ea pe partea cealaltă.

— Bineînțeles că nu, răspunse el.

La cină mâncară singuri, pentru că Wendy și Peter erau la un carnaval special al plasticului în cealaltă parte a orașului. Televizaseră acasă și anunțaseră că întârzie, să nu-i aștepte cu masa. Așa că George Hadley se uita uimit la masa din sufragerie, al cărei interior mecanic producea mâncăruri calde.

— Am uitat ketchupul, spuse el.

— Scuze, zise o voce mică din interiorul mesei și ketchupul apăru.

Cât despre cameră, își zise George Hadley, nu le-ar prinde rău copiilor să nu aibă acces la ea o vreme. Ce-i prea

mult strică. Și era clar că petrecuseră prea mult timp cu subiectul Africa. Soarele acela. Îl putea simți încă pe ceafă, ca o labă fierbinte. Și lei. Și mirosul de sânge. Era remarcabil modul în care camera prindea emanațiile telepatice ale minții copiilor și crea forme de viață pentru a le împlini fiecare dorință. Copiii se gândeau la lei, apăreau lei. Se gândeau la zebre, apăreau zebre. Soare – soare. Girafe – girafe. Moarte și moarte.

Asta din urmă. George mestecă fără chef din carnea pe care i-o tăiasе masa. Gânduri despre moarte. Erau mult prea tineri, Wendy și Peter, ca să se gândească la moarte. Sau nu, de fapt nu erai niciodată prea tânăr. Cu mult înainte de a ști ce e moartea, i-o doreai cuiva. La doi ani trăgeai cu pistolul de jucărie în capetele oamenilor.

Dar așa... o savană africană, încinsă, fără margini... o moarte cumplită în fălcile unui leu. Repetată la nesfârșit.

— Unde te duci?

George nu-i răspunse Lydiei. Preocupat, lăsă luminile să-i strălucească difuz în față și să i se stingă în urmă, în timp ce se îndrepta spre ușa camerei copiilor. Ascultă la ușă. În depărtare, un răget de leu.

Descuie ușa și o deschise. Chiar înainte să pășească înăuntru, auzi un țipăt îndepărtat. Și apoi un alt răget, care se stinse repede.

Pășise în Africa. De atâtea ori în ultimul an deschisese această ușă și găsisе Țara Minunilor, o găsisе pe Alice, pe falsa broască țestoasă, ori pe Aladin și lampa lui fermecată, pe Jack Pumpkinhead din Oz, pe doctorul Doolittle sau pe vaca aia care sărea peste o Lună ce părea foarte reală – plăsmuiri delicioase ale unei lumi imaginare. De atâtea ori îl văzuse pe Pegas zburând pe cerul din tavan, văzuse fântâni de artificii roșii, ori auzise voci îngerești cântând. Dar acum, această Africă galbenă, fierbinte, acest cuptor în care se coace o crimă. Probabil că Lydia avea dreptate. Probabil că aveau nevoie de o mică vacanță din acea fantezie care

devenea puțin prea reală pentru niște copii de zece ani. E în regulă să-ți exersezi inteligența cu acrobații ale fanteziei, dar când mintea vicioasă a unui copil se fixează pe un singur șablon... I se părea că, de la distanță, în ultima lună, auzise leii răcnind și simțise mirosul lor puternic strecurându-se până la ușa biroului său. Dar, fiind ocupat, nu luase în seamă acest fapt.

George Hadley era singur pe pășunea africană. Leii își ridicară ochii de la pradă și îl priveau. Singura fisură în iluzie era ușa deschisă prin care o putea vedea pe soția lui, în capătul celălalt al holului întunecat, ca o pictură înrămată, mâncând, cu gândul în altă parte.

— Plecați, le spuse el leilor.

Leii nu plecară.

Cunoștea exact principiul după care funcționa camera. Emiteai gânduri. Tot ce gândeai apărea.

— Să apară Aladin și lampa lui, zise el pocnind din degete.

Savana nu dispăru; leii erau tot acolo.

— Haide, cameră! Îl vreau pe Aladin! spuse George.

Nimic. Leii mormăiră sub blana lor fierbinte.

— Aladin!

Se întoarse la masă.

— Camera aia tembelă s-a stricat. Nu mai răspunde.

— Sau...

— Sau ce?

— Sau nu poate să răspundă, spuse Lydia, deoarece copiii s-au gândit atâtea zile la Africa, la lei și la masacre, încât camera a intrat într-o rutină.

— Se poate.

— Sau Peter a setat-o să rămână așa.

— A setat-o?

— E posibil să fi umblat la partea mecanică și să fi schimbat ceva.

— Peter nu se pricepe la mecanică.

